

Barlay Ö. Szabolcs

Lelkigyakorlat egy sátáni vírus ellen

Iránytű lelkivezetőknek és vezetetteknek

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyar nyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

BARLAY Ö. SZABOLCS

LELKIGYAKORLAT
EGY SÁTÁNI VÍRUS
ELLEN

IRÁNYTŰ LELKIVEZETŐKNEK
ÉS VEZETETTEKNEK

A Prohászka Baráti Kör kiadványa

Impresszum

Barlay Ö. Szabolcs
(vasmisés pap)
Lelkigyakorlat egy sátáni vírus ellen
Iránytű lelkivezetőknek és vezetetteknek

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az azonos című füzet elektronikus változata. A füzet 2012-ben jelent meg a Prohászka Baráti Kör kiadványaként, Székesfehérvárott, az ISBN 978 963 89658 1 3 azonosítóval. Az elektronikus változat a szerző engedélyével készült. A könyvet lekipásztori célokra a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár szabályai szerint lehet használni. Minden más jog a szerzőé.

Tartalomjegyzék

Impresszum	2
Tartalomjegyzék	3
Bevezetés	4
Diagnózis	5
I. A lelkiismeret elsorvadása	5
II. Mindenféle rend teljes elvetése	7
III. Jóra való restség, közöny, bénaság	11
Terápia	14
Befejezés	19
Függelék: Christa Meves: Verwöhnung und verwahrlosung	20

Bevezetés

Negyven évvel ezelőtt *Christa Meves* orvos pszichológusnő pontosan leírta azt a lelki állapotot, melyben ma élünk. A német nyelven írt cikk az *Arzt und Christ* szakfolyóiratban jelent meg (1975). A cikk címe: *Lelki lepusztulás* (lásd [Függelék](#)).

Lelki betegségnek nevezi ezt a járványt, mely azért életveszélyes, mert észrevétlenül terjed, mint a ragályos fertő. A probléma gyökere épp abban van, hogy nem veszi komolyan senki, nem is diagnosztizálják, és nem fogják fel elterjedtségének mértékét. Mivel együtt nő velünk, szokássá merevedik bennünk, és természetesnek vesszük. A képzeletbeli törpék birodalmában az a természetes, hogy mindenki törpe, és ezt életszabálynak veszik.

Meves cikkét jelen írásom vezérfonalának tekintse az olvasó. Nem mondok mást, csak egyes megállapítását részleteiben mutatom be hetven évet felölelő lelkivezetői tapasztalatomra támaszkodva. De egy dologban mindenképpen újat nyújtok. Én ugyanis nemcsak megnevezem a lélek pusztulásának ismertető jeleit, hanem rámutatok a keresztény morális és etika gyógyszereire. Nemcsak diagnosztizálok, de terápiát is nyújtok. Mit ér a diagnózis, még ha tökéletes is, ha nincs terápia?

Ha megkísérelnénk diagnosztizálni ezt az állapotot formálódott járványt, legtöbbször a pszichoanalízisben közismert schizoid neurózis, vagy a depresszió tüneteivel azonosítanák. Tény, hogy sok átfedés van köztük, és könnyen összekeverhető egyik a másikkal.

Meves hét pontban sorolja fel a lélek lepusztulásának legfeltűnőbb és leggyakoribb megnyilvánulásait. Nem mindegyiket sorolom fel, de azokat részletesebben elemzem, melyekkel nap mint nap találkozunk, és legtöbbször szembesülünk velük önmagunkban is.

Diagnózis

I. A lelkiismeret elsorvadása

Emberi létünk magva, szellemi mivoltunk záloga az a tény, hogy lelkiismeretünk van. Ez legnagyobb értékünk és kincsünk. Ez által kerülünk a létezők sorrendjében a pusztán csak anyagból való létezők fölé. Érthető, hogy minden testi és szellemi erő ezt az értékünket akarja megszerezni, hatása alá vonni. Aki ugyanis lelkiismeretünket birtokolja, az magát az egyént, az egyénet, személyen keresztül a családot, a közösségeket, a társadalmat, az államot tartja a kezében. Nem véletlen, hogy a lelki lepusztulás vírusa is elsősorban a lelkiismeretet támadja meg, mert ezen keresztül már magába az életbe hatolhat be.

Az, hogy van lelkiismeretünk, nem jelenti azt, hogy jól is működik. Funkciójának ugyanis az a lényege, hogy az Isten által megszabott törvényeket, az Igazságot közvetítse és hajtassa végre velünk. Nem mindegy, hogy hogyan és ki által jutunk a törvények megismeréséhez, hogy megtudjuk, mi a jó és mi a rossz, mit szabad és mit nem. Az evangéliumi ember abban a helyzetben van, hogy hite és meggyőződése szerint az Ó- és Újszövetségen keresztül megismerheti az Isten legalapvetőbb törvényeit és Jézus Krisztus tanítása révén életünk minden kérdésére választ kapunk. Az evangéliumnak épp az az üzenete, hogy Jézus Krisztus az Út, az Igazság és az Élet.

A sátán, a hazugság atyja mindent megtesz, hogy eltérítsen minket a Céltól, Krisztustól. Ennek a manővernek neve a kísértés. A sátán meg tudja tenni, hogy az egyenes adást állandóan megzavarja, az iránytűt a mágneses saroktól eltérítse, és így megnehezítse a helyes eszközök megtalálását, elvegye kedvünket a küzdelemtől. Így jön létre az ún. *téves lelkiismeret*.

Lényegét tekintve a lelki lepusztulás első kórokozója, legveszélyesebb vírusa ebben keresendő. Ez az a kis kavics, ami elindítja a lavinát, és aztán felgyorsulva maga alá temet mindent. Ahol a liberalizmus felüti fejét, ahol „mindenkinek mindent szabad”, ott a lelkiismeret szava egyre halkabb lesz. Mennyire jól látta Prohászka püspök, hogy a szabadelvűség még a marxizmusnál, a kommunizmusnál is nagyobb veszélyt jelent. A kommunizmust ugyanis maga a munkásosztály söpörte el. A liberalizmus ópiumával azonban az egész világot el lehet bódítani és butítani.

A következőkben röviden leírom a téves lelkiismeret genezisét és annak következményeit.

a) Egyre inkább és egyre több területen megszűnik a tisztánlátás

Eleinte „csak” ködös minden, később már a kontúrok is eltűnnek. Előkerülnek a torzító „ferde tükrök” (homorú vagy domború, konkáv vagy konvex... mindegy). Torzítva látja önmagát, viszonyát az Istennel, egyházzal (beleértve saját lelkivezetőjét is), viszonyát a világgal, családja tagjaival, barátaival, munkatársaival. Nem érti őket, és nem magában, hanem bennük látja a hibát.

b) Szavahihetőség hiánya

Minden embernek az a feladata, hogy tükrözze Istent, aki az abszolút Igazság. Ez az alapja és garanciája az „adott szó szentségének”, amit dogmatika professzorom, Halász Piusz a nyolcadik szentségnek nevezett. A személyiség leépülése azzal kezdődik, hogy ellentmond az Igazságnak és megelégszik féligazságokkal. Ezzel viszont aláaknázza saját léte biztonságát. Aki megtartja a Törvényt, belekapaszkodik az Igazságba, az egyetlen fix pontba.

A féligazság mindig magában hordja a teljes hazugságot, és ezáltal meginog az ember alatt a talaj. Minden bizonytalanná, képlékennyé válik, és ezzel maga idézi elő saját személyiségének leépülését, lepusztulását, széthullását. Egyre többet beszél mellé, álokoskodással védi a maga gyártotta „igazságait”. Megdöbbentő, hogy milyen közhelyekkel, átlátszó álérvekkel áll elő, amit azonnal észrevesz környezete. Ezért hiteltelenné válik.

c) Aránytévesztés az értékek hierarchiájában

Ami fontos lenne, háttérbe kerül, a tizedrangú első helyre. Ezért érzi úgy, hogy állandóan konfliktusba keveredik a külvilággal. A maga által kreált világszemlélet valóban nem egyezik a reális világgal. Ez már önmagában is elegendő ahhoz, hogy megértsük: miért tudnak e lelki sérültek olyan ingerlékenyek, sőt dühösek és lázadók lenni. Az elégedetlenkedők 90%-a eme vírus inficiáltjai közül valók. A lázadók magatartása kiszámíthatatlan: mindenre képesek. Ezért csapnak át egyik végtelből a másikba. Ez az oka a nagymérvű felelőtlenségnek, mely itt grasszál közöttünk.

d) Az érzelmi élet egyre zavarosabb lesz

A csalódások sorozata miatt ezen a vonalon sincs stabilitás. Az érzelmi, érzéki szféra önmagában véve is roppant ingatag, ha nincs mögötte igazi szeretet. E járvány vírusának melegágya éppen a barátság, a szerelem, az érosz, a szexualitás. Emberi mivoltunk összetettsége miatt amúgyis nehéz különbséget tenni a szerelmi vágy és az igazi szeretet között. Márpedig a tartós barátság és a házasság titka nem az önző érzelmi-érzéki vágyban, hanem az áldozatot vállaló szeretetben van. Minél több csalódás éri az embert ezen a téren, annál zárkózottabbá válik, és előáll – Christa Meves megfogalmazásával élve – „az érzelmi kötődésre való képtelenség”. Ennek számtalan tünete van, és még a mély, igazi szerelmi kapcsolat esetén is egymást követően és a depressio progressiva tüneteivel hasonlóan megnehezíti, sokszor kettétöri, lehetetlenné teszi a permanens boldog együttlétet. Az érzelmi szinusz görbék gyakori előfordulása ugyanis hatástalanítja az érzelmi faktor valóságát.

Mivel a fiatalok, a gyerekek élő közelben látják és végig is szenvedik a szülők, nagyszülők érzelmi ingatagságát, a válást, az újabb kapcsolatok létrejöttét, ezért a lélek lepusztulásának vírusa már három-ötévesen roncsolja lelküket, és instabil érzelmi állapottal lépnek ki ők is a világba. A legújabb orvosi, genetikai kutatások egyre mélyebben tárják fel a válság méreteit. A sérülést már az anyaméhben alakuló új élet is megszenved. Soha ennyi sebzett, pszichésen sérült ember nem élt a nyugati civilizáció övezetében, mint ma.

e) A passzivitástól a nihilizmusig

Mivel a saját maga gyártotta féligazságai miatt az élet belső, külső szektorában egyre több kudarc éri, ezért kialakul lelkében egy negatív jellegű világszemlélet. Ennek az is oka lehet, hogy délibábos tervei rendszerint zsákutcába torkollnak. Emiatt alakul ki lassan, fokozatosan, de biztosan „a nekem úgy sem sikerül semmi..., nem is érdemes küzdeni..., senki nem hallgat rám” szindróma. Ez a negatív életszemlélet vezet a passzivitásba, a nemtörődömségbe, a lustaságba és végül a teljes nihilizmusba.

f) Menekülés a pótcselekedetekhez

Természetes, hogy ezt az állapotot sokáig ép ésszel nem lehet elviselni. Éppen ezért a lepusztulás mértéke és kinek-kinek vérmérséklete szerint a lelki betegek valamiféle narkotikum után nyúlnak. Nem kell azonnal kemény drogra gondolnunk. Hiszen az étvágytalanság, az álmatlanság és egyéb pszichofizikai rendellenesség is okozhat gyógyszerfüggőséget (altató). Minél nagyobb fokú a lelki egyensúly megbomlása, a személyiség szétesésének veszélye, annál nagyobb az esélye annak, hogy a belső, külső, családi konfliktusok elviselhetetlensége miatt pótmegoldásokra kerül sor. Új barátság,

szerelmi kapcsolatkeresés hozhat ugyan átmeneti gyógyulást, de a sebek oly mélyek, hogy az érzelmi színusz görbe legtöbbször megismétlődik, és napnál világosabbá válik az alapigazság: amíg önmagunkban nem teremtünk rendet, gyógyulást hiába várunk mástól. Különösen akkor nem, ha a válás, vagy új házasság miatt a gyermekek lelke megy tönkre.

A pótcselekedetek másik kategóriája szintén jól ismert: az önpusztító nikotin, alkohol, koffein, ópium, morfium, vagy a ma forgalomba hozott drogok eleinte kis mértékű, majd egyre erősebb fokú fogyasztása.

Akármelyik utat választják is a sérültek, ilyenkor a legváratlanabb, legszélsőségesebb, olykor az erkölcsi normákat is durván megsértő viselkedésekkel találkozunk. Olyanokkal, melyeket addig még a szűkebb kör, de még maga az illető sem képzelt el magáról. Elegendő, ha megemlítem azt a tragédiát, amilyennel hetven évet felölelő pasztorációs munkám során nem találkoztam: Sok gyermekes, eddig boldognak hitt feleség egy sok gyermekes férfival összeáll, mindketten elválnak, mert végre „megtalálták egymásban az igazit”. (De gyorsan hozzáfűzöm, hogy a fertőző vírust már kislány kora óta hordozza magában, mert szülei ugyanezt tették.)

II. Mindenféle rend teljes elvetése

Közismert, hogy a múlt század közepén ránk tört diktatúrák óta óriási lázadás van bennünk mindenféle előírás, szabályozás ellen. Az akció-reakció elve alapján itt is a végletek a jellemzők. Ma már oda fajult a dolog, hogy az élet minden területén harcban állunk a természeti törvények által megkövetelt renddel is.

Ha összehasonlítjuk korunkat a régebbiekkel, a feltűnő különbség abban van, hogy akkor mindig mindenben mindennek megvolt a mértéke. A Biblia Ószövetsége a Törvény megtartásából állt. Valamikor a piac a templom közelében volt és a mérleg vagy a mérték a templom falánál állt. A szekularizálódott, elvilágiasodott korra épp az jellemző, hogy a Törvényt, a mértékegységet eleinte észrevétlenül, később erőszakkal, forradalommal kiragadják az isteni milióból. Ha a kérdés velejéig akarunk behatolni, és a lényegét az üstökénél akarjuk megragadni, azt kell mondanunk, hogy „*Ha a Mérték tönkrement, senki, semmi meg nem ment*” (Mécs László: Bakonyi látomás). Ebben a megközelítésben tehát a renden a megfelelő kategóriákra jellemző mértéket, mértékegység elismerését és megtartását kell értenünk.

Vegyük sorra a természeti törvényen nyugvó és az életet irányító leglényegesebb rendező elveket, melyekkel egyre többen, ma már tömegesen szembefordulnak a nyugati társadalomban.

1. Az idő semmibevevése

Először tisztázzuk: mi az Idő? Minden regulának nélkülözhetetlen alkotó eleme az IDŐ. Szent Benedek regulája alapvetően igazodik *a természet által* diktált időhöz. Így szükségképpen van nyári és téli napirend. A Nap felkelte szabja meg az istenimádás kezdetét, és minden más ehhez igazodik. A kolostorokban kis lélekharang figyelmezteti a szerzeteseket a napirend legfontosabb pontjaira. Az *Ora et labora* ritmusa a teljes rend, nyugalom és béke légkörét teremti meg a kolostor lakóiban, akik tudják, hogy a napirend gyökere az órarend. Mindkettő ugyanazt a célt szolgálja, vagyis azt, amit jelszavuk hirdet: „*Hogy mindenben dicsőíttessék az Isten: Ut in omnibus glorificetur Deus*”.

A teremtett világban a tér mellett az idő az, ami meghatározza a lét, a dolgok kozmikus világát. Az Idő a Teremtő Isten akaratának műve, melyet akkor teremtett, amikor az őskáoszból kozmoszt, rendet alkotott. Az Idő éppen ezért szakrálitást hordoz magában: *res sacra*, szent dolog, melyet a materia, a tudat nélküli teremtmény automatikusan, a homo sapiens, az ember szellemi rangjához méltón elfogad, tisztel, vagy semmibe vesz.

Kiegyensúlyozott, harmonikus emberi személyiség kibontakozása elképzelhetetlen az Isten által teremtett Idő tisztelete nélkül.

Az univerzumban minden percnyi, sőt másodpercnyi pontossággal megy végbe. Ezért tudjuk előre kiszámítani a csillagok járását. A természettudomány egésze az Időn, mint szegletkőn nyugszik. Minden regula, akár szerzetesi, akár világi az Idő elfogadását, tiszteletben tartását tükrözi. Tudva-nem tudva, akarva-nem akarva az Idő elfogadásával életünket a Teremtő Isten szolgálatába, sőt dicsőítésébe állítjuk. Válaszként ugyanaz a rend, béke, isteni légkör vesz körül minket, mint amit a kolostorokban élvezünk.

Ezt az eszmefuttatást azért kellett leírnom, mert enélkül nem értenénk meg, hogy milyen tragédia és mekkora káosz, anarchia következik abból, ha egy személy, család, közösség, társadalom, állam semmibe veszi az Isten egyik fő rendező elvét, az Időt. Az idő semmibevevése lényegében lázadás Isten egyik alaptörvénye ellen, és mint ilyen, sátáni magatartás.

Éppen ezért már a kezdet kezdetén legyen téma a lelkivezető és vezetettje között az idő, mint a napirend és az életvitel nélkülözhetetlen alapkőve. *Ha ezen a téren probléma mutatkozik, az annak a jele, hogy az illetőt a járvány utolérte, és a lelki lepusztulás tünetei diagnosztizálhatók nála.* Különböző megfigyelhető, hogy azok, akik hadilábon állnak az idő rendező elvével, előbb-utóbb egy imaginárius, képzelt világot alakítanak ki maguk számára, mely köszönőviszonyban sincs a reális idővel. És mivel ezzel óráról órára szembesülniük kell, nincs is náluk óra. Érthető, mert minduntalan rá kellene döbbsülniük az élet diktálta idő figyelmeztetésére.

Szűkítsük a kört a mindennapokra: Milyen a napnak, a 24 órának felosztása? Van-e fix időpontja az éjszakai lefekvésnek, illetve alvásnak? Alapelv-e, hogy a nap nem reggel kezdődik, hanem előző este a pontos lefekvéskor? Hány órát biztosítunk a gyerekek pihenésére? Milyen az ébresztés légköre? Van-e „menetrendje” a mosakodásnak, reggelizésnek, iskolába indulásnak? Nyugodt légkörben zajlik-e a felkelés, munkába indulás? Van-e idő, mód és megfelelő légkör az imára?

Ezek olyan kérdések, melyekkel napjainkban tudatosan kell, kellene foglalkoznia papnak, szülőnek és akárkinek, aki Krisztus-követő kíván lenni. Generációváltásnak vagyunk szemtanúi. Olyan kérdéseket írtam le, melyek fel sem merültek ifjú- és tanár koromban. A fiatalság idegállapota, zaklatott érzelmi világa azért olyan, amilyen, mert sem éjszakája, sem napi útnak-indulása nem az Isten teremtette Időnek elfogadásából és tiszteletéből fakad.

A lélek leépülésének biztos jele a mindig mindenről lemaradás, későn érkezés, a notórius elkésés még a szentmiséről is. Megfigyelések igazolják, hogy ezt épp azok követik el, akik az élvonalhoz tartozónak sorolják magukat. Ha magyarázatot kér tőlük valaki, legtöbbször „az ezernyi elfoglaltságra” hivatkoznak. És valóban úgy hiszik, hogy ő nekik van a legtöbb tennivalójuk, ezért – véleményük szerint – inkább tisztelni kellene őket, semmint kritizálni. Nem is tartják jogosnak és ildomosnak a kritikát.

2. A rend külső megnyilvánulásai

„*Senki sem adhat mást, csak mi lényege*”. Ha másokért is felelősek vagyunk, akkor a természeti törvény diktálta időbeosztást, napirendet a lelkiélet fundamentumának kell tekintenie a lelkivezetőnek és a vezetettnek. Ha ez nem történik meg, homokra építik az Isten templomát. Hiába kezdenek bele a lelkiélet misztikájába, míg az askézis legelemibb követelményeinek nem felelnek meg.

Egyenként és együttvéve ezek a témák organikusan a Renddel vannak szoros kapcsolatban. Mindegyik gyökere a személy viszonya a Rendhez. Olyan lényegyet érintő témák ezek, hogy mindegyikre érvényes a régi mondás: „*mutasd meg, hogyan öltözködsz, milyen rend van a lakásodban (konyha, iroda, íróasztal, műhely), hogyan étkezel, és megmondom, ki vagy*”.

Öltözködés

Az öltözködés különösen tükrözi a személy belső viszonyát a Rendhez. Ismereteim szerint negyven-ötven évvel ezelőtt Észak-Amerika felől érkezett az eddig bevett szokások lenézése, gúnyolása. Helyébe gátlástalan, ízléstelen lezserség lépett, mely felborított minden eddigi normát. A hangversenyek, színházi előadások fokmérői ennek a folyamatnak. A zsakett és estélyi ruha helyébe néhány éven belül a hétköznapi öltöny vált szokássá nyakkendő nélkül. A nők pedig legfeljebb kosztümben jöttek, de hajuk már nem volt dauerolva. Nyári előadásokon magam szemével láttam férfiakat ingujjban, a páholyokban.

Mivel – ha tetszik, ha nem – mind a mai napig az asszonyok értékrendje, viselkedése dönti el a férfiak és a családok nívóját, rendezettségét és életstílusát, ezért a férfiak modortalanságáért, rendetlen, sőt ízléstelen, olykor undorító viselkedéséért némileg az asszonyok a felelősök. A borotvátlanlás, a rőt szakáll ma nem divatból terjedt így megdöbbentő gyorsasággal, hanem a férfiak degeneráltságából, melyet a nők eltűrnek. Évszázadokon keresztül vagy szakáll, bajusz vagy napi borotválkozás kötelező volt a férfiak számára. Hivatalba sem lehetett szőrösen megjelenni, és a feleség, a család iránti tiszteletlenség jele lett volna a beretvátlan arc. Régen még a községekben is jó kereseti forrás volt a férfi fodrászat. Novíciusi felszerelésem listáján a beretva-készlet meg volt említve. Prohászka püspök pedig fontosnak tartotta naplójában leírni, hogy Samassa érsek borotvátlanul ment a Vatikánba, és a bíboros államtitkár meg volt rökönyödve. A kérdés szorosan összefügg a lélek lepusztulásának analízisével. Statisztikát készítettem, és ennek birtokában teljes bizonyossággal leírhatom, hogy a megkérdezett férfiak mindegyike a kérdések összütésében bevallotta, hogy kényelemből nem borotválkozik, „és különben az asszonynak így is jó vagyok”.

Áporatlannak lenni, ez a jelszó. A lelki lepusztulás egyik legbiztosabb jele mind a nőknél, mind a férfiaknál, különösen a fiataloknál a minél feltűnőbb lezserség. Egyetemista lányok még az oltárhoz is szakadt nadrággal jöttek és akartak ministrálni. Lelkigyakorlat keretében lehetett csak megmagyarázni, hogy „álljon meg a menet”. A fiúknál a mosdatlanság, az áporodott szag, sőt a bűz gyakori jelenség. Sajnos ilyen eseteknél 90%-ban a szülők is áporatlanok, a feleségek, asszonyok nem adnak magukra. Ugyanabban a ruhában járnak napokon keresztül, hajuk lóg, fodrászhoz nem mennek, és ezt az áporatlanságot látja az egész család.

Lakás

Valahol otthonra akarunk lenni mindannyian. Jól mondja a magyar: otthonteremtés. Nem elég lakni, otthont is kell teremteni. És ha van valami, ami tőlünk függ, amit mi formálhatunk olyanná, amilyenné szeretnénk, akkor az az otthon. Jól tudom, és tudjuk mindannyian, hogy a „cseléd korszaknak” vége. Sem inas, sem szobalány, de még bejárónő sincs, hanem marad minden az asszonyra, és ha minden jól megy, akkor a férjre és a nagyobb gyerekekre. Igen, a ház asszonyára, aki szintén kenyérkereső, és egész nap nincs otthon. Ennek tudható be, hogy a bevásárlás és a főzés mellett harmadrendűvé, sőt tizedrendűvé vált a beágyazás, a takarítás, a felmosás, mosogatás...

Tény, hogy mindezek a körülmények melegágya a lelki lepusztulás kialakulásának és felgyorsulásának. Nemcsak kevés idő marad az otthon formálására, de igény sincs rá, mert a rend helyébe az irdatlan rendetlenség lépett. Senki nem talál semmit, amit keres, idegesség, kapkodás, zűrzavar lesz úrrá, mely megfertőzi az egész családot. Ebben a miliőben és ebben az atmoszférában nő fel a mai generáció. – Hogy mekkora különbség van az előttünk élő és a mostani generáció között, egyetlen példával illusztrálom. Édesanyámnál a takarítás magában foglalta a portörlést is, méghozzá naponta (karácsonyi ajándékom nem egyszer egy szép tollseprő volt). Ma a hetenként felfogadott takarítónőket külön meg kellett kérnem, hogy

töröljék le a port a fiókokról, szekrényekről. Nem értették, hogy miért? Az otthon ugyanis az a szent hely, mely ragyog a tisztaságtól. A belső tisztaság szükségképpen kivetítődik a külsőre.

És ez megfordítva is érvényes. Vagyis ha a férj-feleség nem formálja a lakást az otthon szentélyévé, egyre jobban a rendetlenség fészkevé válik. Itt csapódik le mindaz, amit fentebb írtam a Rend elleni totális lázadásról. Míg az otthon a kozmikus rend szentélye, addig egy ilyen lakás fokozatosan a rendezetlenség kaotikus jegyeit viseli magán. A Diabolus, a sátán magyarrá fordítva a széthúzást, a megosztást jelenti. „*Sobrii estote! Vigyázzatok! A sátán oroszlánként jár körül, keresvén, hogy kit nyeljen el.*” A sátán befészkel magát a lelki lepusztulás járványában szenvedők lelkébe, majd fokozatosan lakásukba is. Megfigyelhető, hogy ettől kezdve elmaradnak a barátok, a gyerekek nem érzik jól magukat, és mivel barátaik nem jönnek hozzájuk, egyre többet vannak távol hazulról. Amilyen mértékben bomlik szét a személyiség kozmikus egysége, olyan mértékben esik szét darabjaira a lakás, melynek feladata épp az lenne, hogy a család bevehetetlen vára legyen. A mai magyar társadalom – a többi európaiéhoz hasonlóan – azért vérzik el, mert a sátán befészkelte magát az otthonok várfallal védett katedrálisába, melyekre láng betűkkel volt felírva: „*Erős várunk nekünk az Isten*”. Így lesz a béke, a harmónia, a nyugalom, a mosoly, a kölcsönös szeretet és tisztelet fellegvárából egy olyan romhalmaz, melyben senki nem érzi jól magát, semmi sincs a helyén, és a béke, a harmónia helyett egyre több a meg-nem-értés, a veszekedés és az erőszak. Az otthonban Isten az úr, a romos lakás ura a sátán. DE CSAK IDEIGLENESSEN, hiszen épp ez a lelkigyakorlat van hivatva a sátán kiűzésére!

Étkezés

Mint mindent, az étkezés rendjét is megtámadta a lelki lepusztulás vírusa. Évezredek óta ez szabályozta – és bizonyos közösségekben, éttermekben még ma is szabályozza – a napirendet. Még hozzá úgy, hogy három oszlopon nyugvó boltívre osztja a napot: reggeli, déli, esti. A templomok harangjai is figyelmeztettek erre a rendre, mely észrevétlenül is a lakók tudatába véste, hogy az étkezés is Isten áldotta dolog: *res sacra*, úgy, ahogy arra a Miatyánkban figyelmeztet is minket az Úr: „*Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma*”. Az étkezés szent jellegére figyelmeztetett az ima, és a friss kenyér megáldása, melyet apánk végzett kereszttel rajzolva a kenyérre...

Amilyen mértékben szekularizálódik egy társadalom, olyan mértékben kap lábra a deheroizálás, illetve a deszakralizálódás. Egy ideig marad még az etikett, de végül eluralkodik a csámcsogás, szürcsölés és egyre állativá válik az étkezés: vályúvá degradálódik az asztal. Az étkezés jellegének fontosságát más szempontból is megközelíthetjük. Itt most kettőre mutatok rá. Mindegyik nélkülözhetetlen a lelki lepusztulás elleni élethalálharcban.

1) A személy és a család pszichofizikai harmóniája romokban hever. A legtöbb szülő nem is sejti, hogy ennek a diszharmóniának egyik legfőbb oka a rendszertelen, kaotikus étkeztetés. Köztudott az étkezésnek az idegrendszerre gyakorolt negatív és pozitív hatása. (A kismamáknak ezért kell oly szigorúan betartani a szoptatás időpontját. A csecsemő nyugalma, életkedve, testi-lelki fejlődése függ attól, hogy időben megkapja-e az anyai szeretetből fakadó táperőt, az anyatejet.) A gyermekek későbbi testi-lelki fejlődéséhez ugyanezeket a természet diktálta törvényeket kell megtartani. És nem mindegy, hogy mikor és mit esznek a fiatalok. Ehhez alanyi joga van minden embernek, különösen a fejlődés időszakában. Az állandó rohanás, már az iskolába induláskor, lehetetlenné teszi a nyugodt reggelizést. Hiába adunk zsebükbe pénzt tízóráira, zsemlére, az nem pótolja az otthon fogyasztott reggelit. És nem elegendő a mennyiség, a sok friss kenyér!!! Hova tűnt az édesanyák rendszeres főztje, amely azért felejthetetlen, mert a szívüket is „belefőzték”. (A most élő nagymamák értik, hogy miről beszélek.) A szülőknek, gondozóknak legalább itt, ezekben a sorokban hadd

véssem a lelkükre, hogy a harmonikus étkeztetés állapotbeli kötelességük, aminek elmulasztása a mi morálisunk szerint súlyos bűn.

2) Az étkezésnek mindig van közösség formáló vonzereje. Az asztal a család egyik legfontosabb pontja, mely nem csupán tárgy, hanem az otthonteremtés centruma. A régebbi generációk ezt jól ismerik. Ők is elődeiktől örökölték. Azt is tudjuk, hogy Jézus Urunk az Utolsó vacsorán adta szeretetének legnagyobb jelét.

A lelki lepusztulásnak, mint speciális érzelmzavarnak vírusa a közös étkezésben rejlő erőt is megtámadta. A válások, a szétvert családok világában fiataljaink úgy nőnek fel, hogy a közös asztal csodáját, az asztali beszélgetések intimitását nem is élvezhetik. Emiatt hozzák létre saját közösségeiket, bandájukat, vagy maradnak magányos farkasok, kirekesztve a többiektől.

*

És miközben a RENDRŐL írom ezeket a sorokat, fülemben cseng édesapám határozott kijelentése, amit mindig felemelt hangon mondott: „*Rendnek muszáj lenni*”. És valóban, ahova lépett, ott minden a helyére került és a káoszról kozmosz lett. Erre a tőle kapott hozományra épült rá már 18 éves koromban Szent Benedek regulájának szelleme: „*Tartsd meg a rendet, és a rend is megtart téged*”. Azon pedig szintén érdemes elgondolkodni, hogy latinul, magyarul egyaránt a szerzetességet *rendnek* nevezzük.

*

A lelki lepusztulás járványa kezdetben az élet rendező elvét kezdi ki. A következő fázis a rend semmibevevése az élet minden területén. Ennek szükségszerű következménye a fiatalság értékvesztésének forradalma. Az eszmék, értékek szétrombolását saját szemükkel látják. Sőt példa helyett ellenpéldát mutatnak nekik a felnőttek, de még a nevelők is. Hiszen már ők is a természeti törvények rendező elve nélkül nevelkedtek, így ennek a lelki lepusztulásnak produktumaként lettek szülők, nevelők.

Mindannyian meghökkenve tapasztaljuk, hogy a fiatalok többsége egyre agresszívan viselkedik. Fellázad a legkisebb rendreutasításra, tiltásra, de még a figyelmeztetésre is.

Tör, zúz, szétveri a sorompókat, még akkor is, ha ezek saját biztonságát védik. A szülők, nevelők, pedagógusok tudják legjobban, hogy sokszor nem is lehet fegyelmezni őket. Különösen nem fogadják el a kritikát azoktól, akikről tudják, vagy megérik, hogy ők is a lepusztult lelkek táborához tartoznak. Arról azonban meg vagyok győződve és tapasztalatból tudom, hogy a fiatalok lelkük legmélyén igénylik a rendet, elfogadják az intelmeket azoktól, akiket hiteles személyeknek ismernek meg. A felnőttekkel szemben kemény mércét alkalmaznak. Kritikai érzékenységük borotvaéles: a legkisebb „ballépésünket” is észreveszik, és éles megjegyzéssel könyvelik el. Éppen ezért felelőségünk mérhetetlen. Figyelmébe ajánlom mindannyiunknak Mécs László a *Vád- és védbeszéd* című versének refrén sorait: „*E fiúkért valaki felelős!*”

III. Jóra való restség, közöny, bénaság

A hét főbűn felsorolásának végén szerepel a jóra való restség, magyarul a lustaság. A lélek lepusztulásának vírusa az élni akarásnak ősi ösztönét kezdi ki, és végül a teljes közönybe sodorja áldozatát. Jelenleg a magyar társadalmat, különösen a legfiatalabb generációt ez köti gúzsba. Soha ennyire széjjelestett lelkű fiatal nem lehetett látni, mint mostanában.

Christa Meves említett cikkének harmadik pontjában ezt írja: „*Jellemző a passzivitásra való hajlam. Ettől csökken a munkában való kitartásuk. A hiányzó ösztönzők miatt kialakult viselkedésük gyakran tűnik lustaságnak.*”

Amit az orvos pszichológus ijesztő jóslatként negyven évvel ezelőtt megérzett, az mára riasztó valósággá vált. A diagnózis természetesen régiókként más, és mindig személyre vonatkoztatva érvényes csak. Itt, ebben az írásban én a magunk világról írok, és magamról, valamint „enyémről” állítom mindazt, amit Meves általánosítva prognosztizált.

A mi régióink különösen kedvez a lelki lepusztulás kórokozójának és a járvány katasztrofális elterjedésének. A magyar ember és a tőle ezer éve elválaszthatatlan magyar sors melegágya e lelki elrákosodásnak. Ma már nem veszi túlzásnak az olvasó azt az állításomat, hogy egy tíz százalékos kivételt kalkulálva, a magyar társadalom 90 százaléka a lelki lepusztulás kezdeti vagy végső stádiumában vergődik. Az említett tíz százalék sem érezheti magát biztonságban, mert bármelyik pillanatban ennél a rétegnél is beállhat egy „derült égből a villámcsapás” szindróma: máról holnapra bejelentett válás, vagy a stabilnak gondolt otthoni nevelés váratlan csődje egy stabilnak hitt gyereknel, vagy az utóbbi évek tapasztalata alapján jól ismert valutahitel vagy állásvesztés okán.

Az egymást követő nemzeti tragédiák, a Nyugat árulásai, a politikai változások egymást követő kudarcai elsősorban a különben is befelé forduló alkattal rendelkezők millióit tette még pesszimistábbá és negativisztikus érzésűvé (*Christa Meves* kifejezése). Senki nem bízik és nem hisz senkiben. Egymás után dőlnek ki a sorból azok a „nagyok”, azok a nagyszülők, pedagógusok, papok, akik karizmatikus személyiségükkel egy ideig és egy bizonyos rétegre még hatást tudtak gyakorolni. Egyre nő a bizonytalanok, a célt veszítettek, a kívül-belül rongyosok, piszkosok, mosdatlanok serege.

Elképesztő az a közöny, ahogyan e vírustól megfertőzöttek viszonyulnak minden értékhez. Tulajdonképpen ez teszi nehezzé, sőt gyakran reménytelenné a nevelők munkáját. De hogyha a dolgok mögé nézünk, kiderül, hogy már a szülők is lelki betegek. Jól mondja a cikk írója „*viselkedésük gyakran lustaságnak tűnik*”. Valójában ugyanis nem lustaság ez! Annál sokkal tragikusabb a helyzet. A lustának ugyanis van keze, lába, van ereje... csak nem hajlandó használni. Ez a lelki vírus bénít, megbénít: bénává teszi a karaktert, tehát mindennek a forrását, gyökerét. Egyre többször találkozunk érthetetlen magatartásokkal. Elmondja az illető, hogy mit, hogyan kell (kellene) tennie. És meg is tudná tenni, hiszen minden eszköze megvan hozzá. Tudna az éhes családnak nagyszerű ebédet adni. És tud is, szeret is főzni. A hűtőben hetek óta el van téve a hozzávaló. És mégsem valósul meg semmi...

Igen, *Christa Meves* ijesztő jóslatát naponta látom szemtől szembe megvalósulva.

És jól látta azt is, hogy hiányoznak az ösztönző faktorok, vagy ha azok léteznek is, de nem figyelnek rájuk. Különösen nem, ha az ösztönzés nem valami extra módon és hangon érinti őket. Az egykori ifjúsági mozgalmak, pl. a cserkészlet, népi mozgalom, falukutatók, „ismerd meg hazádat” turisztikai országjárás stb. stb. nem mozgat meg jóformán senkit. Templomaink üresek, nagynevű íróink, színészeink vidéki szereplései sorra csődöt mondanak (*Zircen Jókai Anna* előadásán tízen sem voltak). Egyházunk elvérzett, szemináriumaink legtöbbje a múlt század egyház-modelljének szellemében nevel, és nem készíti fel a leendő papságot a misszióra, pedig hazánk missziós területté vált.

Én, mint az utolsók egyike a mohikánok közül, abban a világban váltam felnőtté és pappá, amikor a magyar egyház magához tért, és Prohászka püspökkel, Bangha Bélával, Tóth Tihamérral, Schütz Antallal, Kerkay Józseffel és számos vértanúval, apostollal az élen kereszténnyé formálta az országot. A vörös diktatúra szíven szúrta a magyar egyházat. Ami még megmaradt belőle, azt a liberalizmus épp ezzel a vírussal bénította meg. A magyar papság béna.

A legrettenetesebb tünet azonban ötven év óta az önpusztító magzatgyilkolás. A vírus megbénította a legősibb életadó ösztönt. Közel hétmillió életet öltünk meg anyák, apák, orvosok, papok néma hallgatása közepette. Ma 15 millió magyarnak lehetne, kellene élni a Kárpát-medencében.

Terápia

A lelki lepusztulás néven ismert világméretű járválynak főbb megnyilvánulásairól szolt eddigi tájékoztatásom *Christa Meves* cikke alapján. Az ő diagnózisát vettem alapul, de említettem, hogy ezzel nem elégedhet meg a lelkievezető, mert neki a terápiára kell fektetni a hangsúlyt. Hiszen azok, akik rábízzák lelkük vezetését, karbantartását, azok elsősorban az evangéliumi élet nagyszerűségét szeretnék megismerni, és magukévá tenni. Az orvostól is a gyógyítást, majd ennek következményeként a gyógyulást várjuk.

Hogy szót értsünk egymással, előbb néhány alapelvet kell tisztán látnunk. Tudniillik nem mindenki fogadja el az itt megfogalmazott terápiát. Ez érthető, hiszen az alábbi fejezet közvetlenül nem is mindenkinek szól. Gondolataim azokhoz kívánnak eljutni, akik elfogadják, és meg is akarják valósítani az evangéliumi életet. Ez egyfajta „*psychoanalysis christiana*”, melynek megértéséhez eleve szükségeltetik a kereszténység eszméinek ismerete. De a kört még jobban kell szűkítenem, mert a kereszténységen belül mindenekelőtt a katolikus hit és erkölcs alapján élőkhoz szólok, akik azonnal megértik a szavak, mondatok mögött rejlő valóságot, például a szentségek nyújtotta kegyelmi életet.

Kiknek szól a terapia?

Azoknak, akik elfogadják, hogy az ember istenarcú lény, vagyis olyan teremtmény, akit Isten a maga képére és hasonlatosságára teremtett. „*Egy istenarc van eltemetve bennem...*” (Reményik Sándor: Istenarc). Ez arra képesít minket, hogy az Isten tulajdonságait: a Létezést, az Igazságot, a Szentséget, a Jóságot, a Szépséget legnagyobb kincsként magunkénak valljuk, és mint az Isten vagyonát kamatoztassuk a ránk bízottak számára.

A javasolt terápiát azok tudják elfogadni és beépíteni életükbe, akik az evangéliumi tanítás alapján hiszik, tudják, hogy három szint, három réteg egysége teszi teljessé az ember életét: test-lélek-kegyelem. A kegyelem (Balassi Bálint óta nevezhetjük *Isten szerelmének*) mint isteni energia hatást gyakorol testi mivoltunkra, éppúgy, mint értelmünk és akaratumk életére. Az evangéliumi ember minden korban és minden helyzetben képes Istentől kapott hivatását felismerni, és Isten akarata szerint teljesíteni.

A lélek lepusztulásának járványa mindannyiunkat megfertőz, papokat éppúgy, mint világiakat. De Isteni Orvosunk ebből a betegségből is meg tud gyógyítani, és vissza tudja adni egészségünket, ha megteesszük mindazt, amit előír betegeinek. A „kezelés” legtöbbször azért tart hosszú ideig, mert a „paciens” nem hiszi el, hogy beteg.

Végül a terápiát csak azok tudják érdemben elfogadni és hasznosítani, akik ténylegesen élik a kegyelmi életet a szentségek vétele által. Különben is jó megjegyezni és magunkévá tenni, hogy ezt a személyiséget roncsoló járványt pusztán emberi erővel, orvosi gyógykezeléssel lehetetlen legyőzni. Nevezhetnénk lelki ráknak is, mely a testi rákhoz hasonlóan a sejtek élethalálharcát jelenti. Végső fokon egész mivoltunk, testünk, lelkünk a Jó és a Rossz, a Teremtő Isten és a minket megkísértő sátán küzdőterévé válik, ahogy azt Szent Pál oly megdöbbentő erővel megfogalmazta. Így válik érthetővé az apostoloknak adott jézusi küldetés, mely az örömhírnek, az evangéliumnak hirdetésén és a betegeknek gyógyításán túl minden alkalommal a gonosz lélek kiűzését is tartalmazta.

Kihasználva a ráknak, mint betegségnek említését, az analógia még további párhuzamot is rejt magában. A rák gyógyításának egyik eszköze a besugárzás, mellyel a ráksejtek burjánzását akarják meggátolni. A lelki lepusztulásnak, mint „lelki ráknak” gyógykezelése a szentségek által kapott kegyelem besugárzásával történik.

A kegyelem, vagyis az Isten szerelme olyan erőket, erényeket szabadít fel a fertőzött beteg lelkében, hogy végül le tudja győzni a sátáni ráksejteket. A testi ráknak is van

centruma, fészke. Ugyanígy a lelki lepusztulás folyamatánál is kézzelfogható egy-egy főbűn szerepe. Mi más lenne a Törvénynek, a Rendnek széjjelzúzása, mint a gőgnek lázadása Isten ellen.

Lényegét tekintve mindazok használni tudják ezt a terápiát, akik a szerzetesekkel együtt hittel és a remény biztonságával énekelni tudják az esti zsoltos Szent Péter-i üzenetét: „*Fratres! Sobrii estote et vigilate... Testvérek! Éberek legyetek és vigyázzatok, mert ellenségeitek, a sátán ordító oroszlánként jár körül, keresvén, hogy kit nyeljen el. Erős hittel álljatok ellen neki a hit erejével!*”

*

Preambulumként, előjáróul még egy megjegyzést fűzök a terápia sikeres elvégzésével kapcsolatban. Eddigi hetven évet átölelő lelki vezetői tapasztalatom íratja velem ezt a néhány – szerintem igen fontos – mondatot. Ez a gyógykezelés, bár alapjaiban és eszközeit tekintve természetfeletti, kegyelmi akció, mégis emberi természetünk pszichofizikai faktora miatt a Gondviselés úgy szokott segítségére sietni e lelkileg sérült „rák” betegeknek, hogy a gyógyulás időszakában valami nagy érzelmi élményben is részesíti őket. A gyógykezelés „kegyelmi kemoterápiája” ugyanis annyira igénybe veszi az egész személyiséget (mind a három szinten, vagyis fizikum-lélek-kegyelem), hogy erős és szép érzelmi élmények nélkül aligha bírná vállalni bárki. Ezt az érzelmi faktort használja fel az Isteni Orvos, hogy egy megrázó élménnyel kiragadja eddigi állapotából. Ez esetenként más és más történeteket jelenthet. Gyakran egy zárándoklat (Fatima, Lourdes, El Camino, Međugorje), súlyos betegség, vagy egyik családtagnak, gyermeknek tragikus balesete, vagy egy komoly barátság, vagy nem ritkán egy nagy szerelem. Ez mind lehet motorja a konverziós lelki-kegyelmi folyamatnak, melynek során sok függ a motivációtól. Tudniillik, hogy miért, kiért ajánlja fel a kemény aszketikus feladatok gyakorlását. De mindez úgy működjék, hogy a fő motívum maga az Isten legyen. Ameddig ugyanis a kegyelem, tehát az Isten szerelme nem szólaltatja meg a beteg lelkében a saját maga által komponált *Énekek énekét*, addig minden csupán *vanitatum vanitas*, minden hiábavaló. Ezt a nagy konverziós gyógyulást Isten szerelme nélkül nem lehet el sem képzelni.

A terápia legszükségesebb erényei

Aki elolvasta a diagnózis fejezeteit, meggyőződhet arról, hogy ennek a ráknak meggyógyításához isteni erőkre van szükség: „*Hol már ember nem segíthet, a Te erőd nem török meg.*” De önmagában ez sem elegendő! Az inficiált beteg szabadakarátának teljes együttműködése is elengedhetetlen. Ezenkívül szükség van egy olyan lelkivezetőre, aki ismeri ennek a fertőzésnek minden tünetét, és a beteg teljes bizalmát is élvezzi. Még így is évek kellene ahhoz, hogy a gyógyulás bekövetkezzék. Hiszen láttuk, hogy a téves lelkiismerettel a beteg még azt sem hiszi el, hogy a lelki lepusztulás előrehaladott állapotában van.

Az alábbiakban szó lesz azokról az erényekről, melyek segítségével elkezdhető a „gyógykezelés”.

Isteni erények: hit, remény, szeretet

Azért nevezzük *isteni* erényeknek, mert Istentől erednek, és Istenre vonatkoznak.

A *hit* és a *remény* minden gyógykezelés alapfeltétele. Különösen, ha a lélek, a személy betegségéről van szó. Feltűnő, hogy még Jézus is megkérdezte a hozzá forduló betegektől: „*Hiszed-e, hogy meg tudlak gyógyítani?*” Saját községében, Názáretben azért nem tudott csodát tenni, mert nem volt hitük, sőt kételkedtek benne.

Mind a lelkivezetőnek, mind a vezetettnek mélységes hittel és azzal a tudattal kell elkezdni ezt a különleges terápiát, hogy sorsa nem a lelkivezető, hanem az Isteni Orvos kezében van. A hit alapjában véve tekintély és bizalom kérdése. Minden mögött ez a kérdés van: kinek hiszek? Ezt azért kell tisztán látni, mert nem evilági, földi gyógyászatról van szó. Itt az orvos más funkciót tölt be, mint az orvosi diplomás doktor. A szentségeken keresztül kapott kegyelmekkel a lelkivezető nem saját gyógykezelését adja, csupán közvetít Isten és a személy között. Az isteni erények is ilyenek. A teológia nyelvén ezt úgy mondjuk: „*ex opere operato*” hatnak. Vagyis az isteni kegyelmet, energiát, besugárzást, szikrát a Szent Lélek adja a lelkivezető közvetítésével.

A fertőzött betegnek nem azért kell hinni és remélni a gyógyulásban, mert a lelkivezető, mint jó pszichológus okosan, ügyesen vezeti és adagolja a gyógyszereket, hanem azért, mert Jézus, a Krisztus, a Megváltó, az Orvos „*nem szorul rá, hogy bárki is felvilágosítsa az emberről. Tudja ő, mi lakik az emberben*” (Jn 2,25).

És mert tudja, ezért a *szeretet isteni erényével*, virtusával, energiájával gyógyít. És ezen van a hangsúly. A hit és a remény ugyanis a jövőnkkel foglalkozik, a szeretet mindig a jelennek, a most-nak az energiája.

Amit most a szeretetről írok, egyenest a lelki lepusztulásnak nevezett halálos betegség kórokozóját veszi célba. Érdemes nagyon odafigyelni, hogy az Isteni Orvos e lelki rákbetegség zárának kulcsát miben rejti el? A szeretetben! Erről pedig ezt mondja: „*Aki szeret engem, megtartja parancsaimat*”. Íme a mérleg két serpenyője: egyikben a szeretet, a másikkban az igazság, a törvény, a parancs.

Láttuk a diagnózis összefoglalójában, hogy lépésről lépésre hogyan teszi tönkre a pusztító vírus a természeti törvény által diktált parancsokat. Láttuk, hogyan lázít a belső, külső rend minden korlátja ellen, és hogyan változtatja át a kozmoszt káosszá. Ebbe lép be a *Primo Amore*-t, az Ős-szeretetet megtestesítő Krisztus, és szeretetparancsával új világot teremt.

A szeretetnek, mint isteni erénynek birtokában minden egyes probléma zárát ezzel a kulccsal kell kinyitni. Bármiről legyen szó, a lelkivezetőnek mindig csak az a feladata, hogy megkérdezze a gyógyulni akaró betegről: *Szereti-e Jézus Krisztust?* Ha szereti, tegye meg, amit kér. Mivel e betegség leküzdéséhez szünet nélkül feladatokat kell megoldani, tenni, cselekedni, ezért bőven nyílik lehetőség az Isten iránti szeretet kinyilvánítására. Érthető, hogy ez feltételezi a krisztocentrikus életet.

A lelkivezető erre az összefüggésre külön hívja fel a beteg figyelmét. Vagyis akármilyen téren történik is az előrehaladás, a konverzió, Krisztus legyen a példa, a cél és iránta való szeretetből tegye meg, amit meg kell tennie. Mindez történhet a bűnbánat szentségének kerete közt, és a feladat szerepelhet a penitenciában is. Így alkalmanként szemmel lehet tartani a feladat teljesítését is. A lelki életben is kell lennie rendnek, rendszernek.

A három isteni erény a terápia fundamentuma. Isten a kezdeményező! Magától adja. „*Ez a magától: ez a Kegyelem*” (Reményik Sándor: Kegyelem). Mi ebben a folyamatban semmit nem adhatunk, mert semmink sincs. Egyet tehetünk: elfogadjuk, lelkünkbe befogadjuk e három erényben a Szent Lelket.

De ezután már nekünk kell lépnünk, és együttműködni a kegyelemmel.

A legfontosabb erényeket sorolom fel, melyek nélkülözhetetlenek ahhoz, hogy a kegyelem hatékonyan működjék bennünk.

Alázat

Ez az első, egyúttal a nehezen megszerezhető erények egyike. Ellentétjét, a gőgöt nem ok nélkül sorolja a teológia a főbűnök élére. A gőg a sátán lényének mozgató ereje: mindig mindenben istennek képzei magát. Legyőzőjét, Mihály főangyalt ezért nevezi a Biblia Michaelnak, magyarul: *ki olyan, mint az Isten?*

A teológus és a lélekelemző világosan látja, hogy ennek a fertőző ragálynak a fő mozgatója, motorja a lázadás: szembefordulni, aláásni, sőt aláaknázni és felrobbantani az Egyetlen, Igaz, Szent valóságot, a Rendet, a Törvényt. Itt valóban élethalálharc folyik magáért az Életért. Ennek fényében érthető, hogy Jézus miért „merte” és tudta mondani, hogy ő az Út, az Igazság és az Élet, és nincs más út rajta kívül. Itt a magyarázata annak, hogy miért tőle várjuk a lelki lepusztulásban szenvedők meggyógyítását. Ő az egyetlen Orvos.

Amint a szeretetben tetten érhető a törvény, úgy az alázatban az igazság. Avilai Szent Teréz egyházdoktor tudta eddig legjobban meghatározni az alázat lényegét: „*Humilitas est veritas*”. Akkor vagyok alázatos, ha felismerem, elismerem az igazságot, vagyis a tényeket, a valóságot a maga teljességében, akár kellemes, akár ellenszenves, és ennek ismeretében alakítom életemet és világszemléletemet.

Lényegét tekintve ez az a kulcs, amely a lelki lepusztulás betegségének zárát nyitja. Ez a zár „hét pecséttel” van lelakatolva, vagyis mai nyelven szólva, ha nincs meg a kódja, a titkosított jelszó, akkor nincs az az emberfia, akinek megnyílna. Ehhez isteni erő, virtus kell. Egyedül az alázat tudja kimondani a megváltó szót: „*Íme Uram, ez vagyok. Elfogadom, hogy lelkem, személyiségem, életem súlyos, életveszélyes állapotban van. Kérem, légy irgalmas, és gyógyíts meg*”.

Az első lépés tehát magának a betegségnek elfogadása és elismerése. Ismerek nagy formátumú embereket, akik minden látszat ellenére a lelki lepusztulás súlyos fertőzőttjei, de magukat büntelen, hibátlan személyiségnek tartják. Közben nem csak magukat, de a rájuk bízottakat is tönkre teszik. Ők azok, akikért Jézus a keresztfán így imádkozott: „*Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek*”. Valóban így van: nincsenek tudatában annak, hogy szánsalomra méltó betegek. Ők azok a színvakok, akik életveszélyt jelentenek saját maguknak és mindenkinek, akikkel együtt élnek.

Minden betegnek szüksége van alázatra, hogy el tudja viselni önmagát. Ez még fokozottabban érvényes ennél a betegségnél. Miért? Mert olyan sokrétű, mint maga az élet. Ez a vírus minden ép szervet megfertőz, éppen ezért mindenre ki kell terjednie a gyógyításnak. Láttuk a diagnózis vázlatos és nagyon hézagos összefoglalójában, hogy a természeti törvények által diktált életszabályokat is kikezdte a rák. Mekkora alázatra lesz szüksége annak, aki belekezd a korrigálásba és a renoválásba! Ez ugyanis azt jelenti, hogy szünet nélkül szembesülnie kell azzal, amit elrontott, és el kell fogadnia azt, amit az Úr Jézus elvár tőle. Fel kell készülnie mindarra, amit Szűz Mária, az Úr szolgáló leánya a Magnificatban imádkozott: a szívükben gőgösöket letaszítja dolyfűk trónjáról, ... üres kézzel bocsátja el a gazdagokat..., de felemeli az alázatosokat.

És épp az alázat segít abban, hogy ne essen kétségbe a beteg ennyi nyomorúság és ennyi örvény láttán. Ilyenkor is érvényes a *Humilitas est veritas*, mert jelen esetben az az igazság, hogy Isten nem ismer lehetetlent; vagyis ilyen súlyos betegségből is fel tud támasztani.

Tény, hogy az alázat megszakítás nélküli jelenléte ritkán adatik meg. Legtöbbször indulattal elutasítják a lábadozók a figyelmeztetéseket, mert nem tudják, olykor nem is akarják elfogadni, hogy az, amihez oly erősen ragaszkodnak, nem az Istentől származik. Nem véletlen, hogy Szent Benedek apát a szerzeteseinek írt regulájában az alázatot egy olyan létrához hasonlítja, melynek több mint harminc foka van. Nagy szorgalom és kitartás kell ahhoz, hogy végigjárjuk mindegyiket. Képtelenség lenne ezt megtenni, ha nem szólítaná meg lelkünket Jézus: „*Legyetek szelídek és alázatos szívűek, mint amilyen én vagyok.*”

Engedelmisség

Minden erény hiányt pótol, lelki erőt ad. Az alázat segítségére siet az engedelmisség. Sokszor hiába látjuk meg és látjuk be az igazságot, mégsem vagyunk képesek a szerint cselekedni. Kell a figyelmeztető jó szó, a tekintély.

A krisztocentrikus lelkiség itt is helyre tesz mindent, hiszen az evangéliumot áthatja, átmelegíti Jézus feltétlen engedelmissége az Atya iránt. Lelkünk mélyéig meghat az az igyekezet, az a kényes figyelem, melyet tanúsít feléje. Ha arra kerül a sor, még édesanyját is figyelmezteti: „*Hát nem tudjátok, hogy abban kell lennem, ami az Atyámé?*” Ez az Ő eledele, mindennapi kenyere.

Ez az evangéliumi erény – vagy ahogy Belon püspök nevezi az engedelmisséget: ez a *krisztusi erény* – nem kikényszerített rabszolga-magatartás, nem is korbáccsal kierőszakolt idomítás, hanem a szeretet maximalizmusa. Jézus, mint ember, azért a legengedelmesebb fia az Atyának, mert senki sem szerette úgy az Istent, mint ő. Nagycsütörtök éjjelén az Olajfák hegyén átsurran lelkén a „*ha lehet*” könnyítése. Mégis azonnal kijelenti: „*Mindazonáltal ne az én, hanem a Te akaratom teljesüljön.*” A krisztusi engedelmisség jelszava a mindent teljesíteni tudó és akaró szeretet, mely ebben a mondatban foglalható össze: „*Számomra óhajod parancs*”. A gyógyulni akarásnak csak ez lehet a motivációja.

Erre a krisztusi erényre, erőre van szüksége annak, aki saját lelke lepusztulásának rákjából ki szeretne gyógyulni. Mivel a közösségi élet, legyen az világi vagy egyházi, amúgyis megköveteli az engedelmisséget, azt tanácsolom, hogy a gyógykezelés során mindannyian gyakoroljuk, mert habitussá, készséggé csak is így alakulhat ki bennünk.

Le kell szögeznünk – és ezt jó tudnia lelkivezetőnek éppúgy, mint a vezetettnek –, hogy az engedelmisség szellemének elsajátítása nélkül végnélküli kötélhúzássá fajulna a gyógyítás. Lehetetlenség kigyógyulni ebből a betegségből, ha minden egyes alkalommal előről kellene kezdeni a magyarázatát a „miért?, minek?, hogyan?” kell engedelmeskedni követelménynek. A krisztocentrikus lelkiségnek erre ugyanis mindig egy és ugyanaz a válasza: *Krisztusnak és nem az előjárónak engedelmeskedem.* Az engedelmisség szellemének megszerzéséhez elengedhetetlen Krisztus követése, barátsága, szerelme. Ez már önmagában is jelzi, hogy milyen horderejű gyógyításról is van szó. De hát nem teszünk meg mindent, amikor „földi” egészségünkről van szó? Emberségünk, személyiségünk és családunk, egyházunk, hazánk egészsége mindenek felett való.

Lelki erősség

„*Aki rátette kezét az eke szarvára, ne nézzen hátra...*” Nagy erőre van szüksége annak, aki ki akar gyógyulni ebből a betegségből. A sarkalatos erények egyikét nevezzük a bátorság, a lelki erősség erényének. Ahhoz, hogy kitartsunk elhatározásunk mellett, és ne lázadjunk fel, amikor új feladatokat vagy figyelmeztetést kapunk akár Isteni Orvosunktól, akár lelkivezetőnktől, Istentől kell kérnünk segítséget. A felgyorsult tempójú világban állhatatosnak lenni nem könnyű feladat. Különösen akkor nem, ha minduntalan látnunk kell saját tökéletlenségünket, sőt alapvető hibáinkat, rossz döntéseinket és azoknak mind magunkra, mind a ránk bízottakra gyakorolt rossz következményeit.

Jó, hogyha gyakran végiggondoljuk Váci Mihály *Még nem elég* c. versének kökemény sorait: *Nem elég borzongani, nem elég a célt látni... A jószándék kevés... És nem elég akarni. Több kell: az értelem. De az sem elég... Több kell: érzelem, seb, szenvedély... Keresni, hogy miért élj: szeress, szenvedj, remélj.*

Mindezt mi imaként is mondhatjuk, beismerve, hogy egyedül, magunkra hagyva képtelenek vagyunk végigjárni a gyógyulás meredek ösvényét. Valóban szükségünk van minden égi és földi segítségre, hogy akarjunk, még hozzá szenvedélyesen akarjunk meggyógyulni. Szükségünk van a hitre, reményre, szeretetre, a sarkalatos erényekre, a szentségek által nyújtott kegyelmekre. És kérnünk kell a Jó Istent, hogy rátaláljunk arra a lelkivezetőre, akit felhasználnál gyógyulásunkra.

Befejezés

Bizonyára megfordul fejünkben a kérdés: vajon van-e kilátás a sikeres gyógyulásra? És mit kell érteni a sikeren?

A lelki életben a „siker” nem azonos mindennapi életünk mérhető sikereivel. És nem hasonlítható össze a medicinától elvárt eredményekkel, mivel itt a pszichofizikai létrend a természetfelettibe nyúlik át. Az evangélium meggyőzhet mindannyiunkat arról, hogy ami a világban nagy, az az Isten szemében nevetségesen kicsi, és fordítva. Az özvegyasszony két krajcárja felülmúlja a gögös gazdagok dénárjait, csakúgy, mint a tékozló fiú megtérése a mindig engedelmes nagyobbik fiú szívtelenségét. Éppen ezért „siker” helyett a kegyelem hatásának és győzelmének fokozatait kell említenünk. Szent Benedek regulájából vett hasonlattal élve, a létra legalsó foka a terápia alapja, vagyis az, hogy az illető felismerje fertőzöttségét. Ez az a pillanat, amikor a lepra vírusával megfertőzött egyén rádöbben arra, hogy az a kicsi piros folt nem enyhe gyulladás, hanem maga a lepra, amit egyedül Jézus tud meggyógyítani. Amilyen mértékben mélyül el a lélek a krisztocentrikus életben, olyan arányban halad a gyógyulás útján.

*

Írásom címében két szót használok: lelkigyakorlat és sátán. Ami az elsőt illeti, szándékosan vettem be a címbe. Ezzel szeretném nyomatékoztatni, hogy a gyógyulás gyakorlatok sorozatát jelenti. Az egészségügyben ismert a kúra kifejezés. Ez eleve a kezelések sorozatára utal.

A másik a sátánra vonatkozik. Jó emlékezetünkbe idézni, hogy amikor az Úr Jézus megbízta apostolait az evangélium hirdetésével, mindig felruházta őket a betegek gyógyításának és a sátán kiűzésének hatalmával. Ezt is nevezhetnénk diplomának, de küldetésnek is. A lelkivezetőnek, különösen, ha szentséggel felszentelt személy, tehát pap, ez feladatai közé tartozik. Vagyis itt nem egyéni ambícióval állunk szemben, hanem a jézusi küldetés tényével. Elég fájdalmas, hogy a papsággal kapcsolatban sok minden jut eszünkbe, de a Jézustól kapott eme küldetés (tudniillik a sátán kiűzése) igen ritkán. Különben ez is jelzi a sátán praktikáját: elhíteti velünk, hogy ő nem is létezik, vagyis nem is kell kiűzni. Minél gyakrabban olvassuk az evangéliumot, annál jobban magunk is meggyőződhetünk, hogy ez központi kérdés. A sátán elleni küzdelemünkben nagy segítségünkre lesz XIII. Leó pápa imádsága Szent Mihály arkangyalhoz, melyet a II. vatikáni zsinatig minden szentmise után el kellett mondani: *„Szent Mihály főangyal! Védeld minket a küzdelemben. A sátán gonosz kísértései ellen légy oltalmunk. Esedezve kérjük, parancsoljon neki az Isten. Te pedig, mennyei seregek vezére a sátánt és a többi gonosz szellemet, kik a lelkek vesztére körüljárnak a világban, Isten erejével taszítsd vissza a kárhozat helyére. Amen.”* Imádkozzuk rendszeresen!

*

A hit évében örülünk és adjunk hálát Urunknak, Istenünknek, hogy kigyógyulhatunk a sátáni vírus ragályos betegségéből.

Függelék: Christa Meves: Verwöhnung und verwahrlosung

Die Zukunft der zivilisierten Völker in der westlichen Welt ist von einer seelischen Erkrankung bedroht, die umso gefährlicher ist als sie weder diagnostiziert noch in dem Ausmaß ihrer Verbreitung erkannt ist. Diese „seuchenähnliche“ Gefahr heißt: neurotische Verwahrlosung. Sie beruht auf einer spezifischen Gefühlsstörung, die sich äußert:

1. Generell in der Ablehnung von Ordnung. Das zeigt sich häufig zunächst in einer großen Unordentlichkeit in Kleidung und Lebensweise. Später kommt es unter dem Motor von Aggressionen, die im Teufelskreis von Fehlverhalten und Frustration der Umwelt verstärkt werden, zu mehr oder weniger heftigen Protesten gegen die gerade bestehenden Ordnungsformen;
2. in illusionären Riesenansprüchen aus einer Gestimmtheit des Zu-kurz-Gekommenseins, des Nichthabens heraus. Sie bewirken die erhöhte Anfälligkeit für Eigentumsdelikte;
3. in einer Neigung zu Passivität. Die führt in eine mangelnde Durchhaltefähigkeit bei der Arbeit. Das Fehlen der Anstrengungsmöglichkeit (etwa in der Ausbildung sich über Durststrecken hinweg für ein Fernziel einsetzen zu können) läßt Verhaltensweisen sichtbar werden, die man für Faulheit hält.
4. in dem Unvermögen zu gefühlsmäßiger Bindung und damit Einschränkung des Verantwortungsgefühls für den Nächsten, wodurch eine Einschränkung der Opferbereitschaft hervorgerufen wird;
5. in der Verkümmern des Gewissens und damit der fehlenden Steuerung der natürlichen primär egoistischen Triebimpulse wie Machtstreben, Besitzstreben, Sexualität;
6. in einer negativistischen, nihilistischen, feindselig bis rachesüchtigen Weitsicht und damit einer Neigung zu gewalttätigen, undifferenzierten Racheakten, die
7. einem unbestimmten Gefühl fundamentaler Enttäuschung und Resignation aufsitzen und die Anfälligkeit für betäubende Süchte (Alkohol, Nikotin, Rauschgift, Lärm- und Sexorgien) fördert.

(Arzt und Christ, 1975/4)